

COMMISSIE VAN TOEZICHT
OP
DE INLICHTINGEN- EN VEILIGHEIDSDIENSTEN

CTIVD nr. 42

PERSBERICHT

Bij het toezichtsrapport inzake de toepassing van biologisch forensische onderzoeksmethoden door de AIVD

Wet biedt geen ruimte DNA-databank veiligheidsdienst

De Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten uit 2002 (Wiv 2002) staat het uitvoeren van biologisch forensisch onderzoek door de AIVD toe. Er bestaat echter geen specifieke regeling waarin de waarborgen voor het bewaren van celmateriaal en DNA-profielen zijn vastgelegd. Zodra de AIVD de identiteit van een persoon heeft vastgesteld, moet het DNA-profiel en het eventuele celmateriaal worden vernietigd. Het is de AIVD dan ook niet toegestaan een eigen DNA-databank in te richten. Ten tijde van het onderzoek is vastgesteld dat de AIVD, op beperkte schaal, over een dergelijke databank beschikte. Dat staat in een vandaag gepubliceerd rapport van de Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD) over de toepassing van biologisch forensische onderzoeksmethoden door de AIVD.

Als de AIVD teneinde hun identiteit vast te stellen lichamelijke kenmerken van personen onderzoekt, is de persoonlijke levenssfeer van deze personen in het geding. Voorbeelden hiervan zijn DNA-onderzoek en vingersporenonderzoek. De bescherming hiervan vraagt steeds meer aandacht, omdat de mogelijkheden met onder andere DNA-onderzoek sterk zijn toegenomen. Zo kunnen tegenwoordig veel meer persoonlijke kenmerken worden gehaald uit celmateriaal (bloed, speeksel of lichaamshaar) dan in het verleden het geval was. De CTIVD heeft in haar toezichtrapport daarom de kaders gesteld voor de toepassing van biologisch forensische onderzoeksmethoden.

Randvoorwaarden

De wet stelt twee randvoorwaarden aan de toepassing van biologisch forensische onderzoeksmethoden door de AIVD.

Randvoorwaarde 1: alleen onderzoek aan voorwerpen

De AIVD mag biologisch forensisch onderzoek alleen doen aan voorwerpen met daarop aanwezig lichaamseigen materiaal. De Wiv 2002 biedt geen ruimte om op enige wijze dit materiaal af te nemen op het lichaam van personen zelf, bijvoorbeeld door het heimelijk uittrekken van lichaamshaar. De AIVD mag geen inbreuk maken op de lichamelijke integriteit van personen.

Randvoorwaarde 2: alleen identiteit vaststellen

Het doel van het onderzoek moet zijn om de identiteit vast te stellen. Dat betekent:

- dat de wet geen ruimte biedt onderzoek te verrichten, als de identiteit al vaststaat. Er moet dus ten tijde van het onderzoek twijfel bestaan over de identiteit van de persoon. Een werkwijze waarbij bijvoorbeeld een DNA-profiel van een reeds geïdentificeerd persoon wordt opgeslagen teneinde in de toekomst, als de

- betrokkene naar verwachting zal reizen onder alias of vermomt, zijn werkelijke identiteit makkelijker vast te stellen, is dus reeds hierom niet toegestaan, en;
- het onderzoek mag enkel gericht zijn op de identiteit van de betrokken persoon door middel van daarmee samenhangende identificerende kenmerken, zoals het DNA-profiel of de vingerafdruk. De Wiv 2002 biedt dus geen ruimte voor het verrichten van onderzoek naar de afkomst of de gezondheid van een persoon.

Wettelijke grondslag ontbreekt voor bewaren

Europese jurisprudentie geeft een extra randvoorwaarde voor de toepassing van biologisch forensische onderzoeksmethoden. Er moet een adequate wettelijke grondslag bestaan voor het bewaren van celmateriaal en DNA-profielen. Hierin moeten minimale waarborgen zijn gesteld voor opslagduur, gebruik, toegang van derden, procedures voor het behoud van de integriteit en vertrouwelijkheid van de data en procedures voor de vernietiging.

De CTIVD heeft vastgesteld dat zo'n specifieke regeling waarin de waarborgen voor het bewaren van celmateriaal en DNA-profielen zijn vastgelegd, voor de AIVD ontbreekt. De Wiv 2002 biedt hier dus geen grondslag voor. Zolang in de huidige wet de bewaring van DNA profielen en celmateriaal niet is geregeld, is het de AIVD niet toegestaan om wat voor reden dan ook een eigen DNA-databank in te richten. Ten tijde van het onderzoek is vastgesteld dat de AIVD, op beperkte schaal, over een dergelijke databank beschikte. Zodra de AIVD de identiteit heeft vastgesteld van een persoon, moet de dienst het DNA-profiel en het eventuele celmateriaal verwijderen en vernietigen.

Onderzochte operaties

De CTIVD heeft alle operaties sinds 2002, het jaar waarin de Wiv 2002 van kracht werd, onderzocht waarin de AIVD biologisch forensische onderzoeksmethoden heeft toegepast. Het aantal operaties was niet groot maar de toepassing ervan neemt wel toe. De CTIVD heeft vastgesteld dat in een beperkt aantal operaties onrechtmatigheden voorkomen.